

SOLA SCRIPTURA

Optakt til reformationsjubilæet i 2017

Forslag til gudstjeneste omkring den 31. oktober 2015

Biskop Lise-Lotte Rebel anbefaler, at sognene i Helsingør Stift som optakt til reformationsjubilæet i 2017 overvejer afholdelse af en gudstjeneste på reformationsdagen lørdag den 31. oktober 2015.

Da der i mange sogne er tradition for afholdelse af særlige Alle Helgen gudstjenester – i år 1. november - med oplæsning af navne, kan det alternativt overvejes at holde en hverdagsgudstjeneste i ugerne før eller efter reformationsdagen.

Hvis et sogn ønsker at anvende det vedhæftede forslag til liturgi en søndag på højmessens plads, forudsættes det, at det er besluttet i menighedsrådet, og at eventuelle dåbsfamilier er grundigt orienteret om den anderledes gudstjeneste – helst anbefales det, at en sådan gudstjeneste friholdes for dåb.

Forud for gudstjenesten skal menigheden f.eks. i kirkeblad eller på hjemmeside eller ved omtale i lokalavis orienteres om den anderledes gudstjenesteform, således at alle ved, hvorfor liturgien er ændret.

I fortsættelse af dette års reformatoriske gudstjenesteliturgi, vil der til reformationsdagen i 2016 og 2017 blive udarbejdet lignende forslag til en reformatorisk gudstjenesteliturgi med fokus på SOLA FIDE OG SOLA GRATIA.

Om liturgierne

Ved læsning af Luthers Indledning, fortale og gennemgang af gudstjenesten i "Den tyske Messe" fra 1526, er det slående, hvor meget det pædagogiske element over for ungdommen fylder i Luthers liturgiske overvejelser.

Igen og igen taler Luther om en ny gudstjenesteordning for "de unge menneskers skyld", "for at øve ungdommen"; "denne gudstjeneste bliver indrettet for ungdommen" etc. – og så slutter Luther sine gudstjenesteovervejelser med en understregning af, at "ordningen er en ydre ting... derfor består og gælder ingen ordening noget i sig selv," det er alene "den rette brug" - om den tjener til "troens og kærlighedens fremme".

For Luther vejer det pædagogiske klart højere end uniformitet og ensretning, vi har derfor valgt at komme med to forslag til liturgi.

Det første, klassisk Luthersk formet efter "Den tyske Messe" og med fortrinsvis lutherske/reformatoriske salmeforslag.

Det andet, stadig formet efter "Den tyske Messes" opbygning, men nu med et mere pædagogisk sigte og med flere forslag til nyere salmer.

Materialet er tænkt som inspiration og kan tilpasses frit efter de lokale forhold, vi har valgt evangelietekst og Veit Dietrich kollekt fra 22. s.e.Trinitatis, der udgår i 2015 på grund af Alle Helgen.

Mange vil sikkert savne noget musik (præludium/postludium/introitus/motet) i oplægget, der er ikke angivet nogen forslag, da Luther alene angiver messetoner og ingen anden musik i "Den tyske Messe" – men igen, lokalt har man selvfølgelig frihed til at tilføje andre musikalske led.

Dette års liturgi er udarbejdet af sognepræst Susanne Norsk Leiding og provst Jørgen Christensen efter Luthers tanker om gudstjenesten i "Den tyske Messe" fra 1526. (Luthers Skrifter i udvalg bd. II Aros 1980; s. 65-104; se evt. også Søren Sørensen, Kirkens liturgi, 1969 s. 50-61)

Klassisk

Åndelig salme (Davidssalme) DDS 12

Læsning af Davidssalme: Salme 34,2-9 (kan messes)
(Luthers eget forslag i Den tyske Messe)

v2 Jeg vil prise Herren til alle tider, min mund skal altid lovsynge ham.

v3 Jeg fryder mig over Herren, de ydmyge hører det med glæde. v4 Ophøj Herren sammen med mig, sammen vil vi hylde hans navn! v5 Jeg søgte Herren, og han svarede mig, han befriede mig for al min frygt. v6 De, som retter blikket mod ham, stråler af glæde, deres ansigter skal ikke forgrimmes. v7 Den hjælpeløse råbte, og Herren hørte ham, han frelste ham af alle hans trængsler. v8 Herrens engel lejrer sig omkring dem, der frygter ham, og han udfrier dem. v9 Smag og se, at Herren er god; lykkelig den mand, der søger tilflugt hos ham.

Kyrie Eleison. Christe Eleison. Kyrie Eleison.

Kollekt: Veit Dietrich 22.s.e.Trin.

"For ungdommen"

Åndelig salme (Davidssalme) DDS 12

Læsning af Davidssalme: Salme 34,2-9
(Luthers eget forslag i Den tyske Messe)

Kyrie – evt. Taize

Kollekt – moderne

*Du er Gud,
du er Herre.*

*Hvem er jeg?
Jeg er den der lever her,
under det store uendelige,
Midt i det duftfyldte grønne,
ved det stille vand.
Så langt fra dig
og dog midt i dit værk.*

*Er jeg for lille?
Ikke til at prise dig.*

*Du er min lovssang.
Du er mit tilflugtssted.
Du er min stok og stav.
Du er min klageinstans.*

*Jeg beder dig;
Forvandl mine suk til en ny sang
om det der er godt begyndt,
og det der skal blive fuldendt.*

*Fyld min klage med håb,
så vil jeg lade musikken spille op og danse,
som David der dansede foran arken,
som hjorten der springer forårglad.*

Herre,
vær ikke tavs,
hold dig ikke tilbage.
Sænk himlen
og stig ned.

Lad din ankomst
være svaret på mine bønner.
For lykkelig er den du vandrer med.
Lykkelig er den du leder ad rette stier.

Se, porten er åben,
og hovedet er løftet.
Alt er parat.
Stig ned,
da vil jeg modtage dig
og lovprise dig i al evighed.

Lovprisningsbøn fra Gudstjenestens Bønner II p. 276-277, af
Bo Hakon Jørgensen.

Epistel: Ro.15,4+Rom.10,4 (kan messes)

Epistel: Rom.15,4 + Rom.10,4

«Alt, hvad der tidligere er skrevet, er jo skrevet, for at vi skal lære af det, så vi med udholdenhed og med den trøst, som Skrifterne giver os, kan fastholde håbet. **v4** For Kristus er enden på loven til retfærdighed for enhver, som tror.»

Salme DDS 289

Salme DDS 289/370 Menneske, din egen magt /413 Vi
kommer, Herre til dig ind/ Vor tro er det vi håber på
(gendigtning af DDS 577) af Iben Krogsdal

Evangeliet læses/messes Matt.18,23-35 (22.s.e.Trin.)

Evangeliet læses Matt.18,23-35 (22.s.e.Trin.)

Derfor: Himmeriget ligner en konge, der ville gøre regnskab med sine tjenere. **v24** Da han begyndte på regnskaberne, blev en, der skyldte ti tusind talenter, ført frem for ham. **v25** Da han ikke havde noget at betale med, befalede hans herre, at han og hans kone og børn og alt, hvad han ejede, skulle sælges og gælden betales. **v26** Men tjeneren kastede sig ned for ham og bad: Hav tålmodighed med mig, så skal jeg betale dig det alt sammen. **v27** Så fik den tjeners herre medynk med ham og lod ham gå og eftergav ham gælden. **v28** Men da den tjener gik ud, traf han en af sine medtjenere, som skyldte ham hundrede denarer. Og han greb ham i struben og sagde: Betal, hvad du skylder! **v29** Hans medtjener kastede sig ned for ham og bad: Hav tålmodighed med mig, så skal jeg betale dig. **v30** Det ville han ikke, men gik hen og lod ham kaste i fængsel, indtil han fik betalt, hvad han skyldte. **v31** Da hans medtjenere nu så, hvad der var sket, blev de meget bedrøvede og gik hen og forklarede deres herre alt, hvad der var sket. **v32** Da kaldte hans herre ham for sig og sagde: Du onde tjener, al den gæld eftergav jeg dig, da du bad mig om det. **v33** Burde du så ikke også forbarme dig over din medtjener, ligesom jeg forbarmede mig over dig? **v34** Og hans herre blev vred og overlod ham til bødlerne, indtil han fik betalt alt, hvad han skyldte. **v35** Sådan vil også min himmelske fader gøre med hver eneste af jer, der ikke af hjertet tilgiver sin broder.«

Credo: Vi tro, vi alle tro på Gud, DDS 437
(alternativt synges Nikænum)

Den apostolske trosbekendelse synges/siges

Prædiken – evt. læses Postille (Luthers anbefaling)

Prædiken – evt. læses Postille (Luthers anbefaling)

Parafrase af Fadervor :

Kære Kristi venner! Da vi er forsamlet her i Herrens navn for at modtage hans hellige testamente, formaner jeg jer for det første til, at I opløfter jeres hjerter til Gud for med mig at bede fadervor, ligesom Kristus vor Herre har lært os og trøstelig lovet bønnehørelse. At Gud vor fader i himlen vil se barmhjertelig til os, sine elendige børn på jorden, skænke os nåde. At hans hellige navn må blive helliget blandt os og i hele verden. At han gennem sit ords rene og retskafne lære og gennem vort livs inderlige kærlighed nådigt vil afvende al falsk lære og slet liv, hvorved hans navn bliver bespottet og skændet. At også hans rige må komme og blive udbredt. At han vil bringe alle syndere, som er forblændet og fanget af djæveln i hans rige, til erkendelse af den rette tro på Jesus Kristus, hans søn, og gøre de kristnes tal stort. At vi også må blive styrket med hans ånd, for at gøre hans vilje og lide både i liv og død, i godt og ondt, altid bryde vor vilje, ofre og dræbe den. At han også vil give os vort daglige brød, bevare os for gerrighed og mavens bekymring, men lade os forvente alt godt tilstrækkeligt i ham. At han også vil tilgive os vor skyld, ligesom vi da tilgiver vore skyldnere, så vort hjerte har en sikker, glad samvittighed for ham, og vi aldrig frygter eller forskrækkes for nogen synd. At han ikke vil føre os i anfægtelse, men hjælpe os ved sin ånd at tvinge kødet, foragte verden med dens væsen og overvinde djæveln med alle hans lunskerier. Og at han tilsidst vil genløse os for alt ondt, både legemligt og åndeligt, timeligt og evigt. De, som begærer alt dette i alvor, siger af hjertet Amen uden nogen tvivl, og tror, at det er Ja og hørt i himlen, ligesom Kristus har tilsagt os; Hvad I beder om, tro, at I skal få det, Så skal det ske. Amen.

For det andet formaner jeg jer i Kristus til, at I med en ret tro tager vare på Kristi testamente og især i hjertet griber fast om ordet, hvori Kristus skænker os sit legeme og blod til tilgivelse, at I erindrer og takker for den grundløse kærlighed, som han har bevist os, idet han ved sit blod har genløst os fra Guds vrede, fra synd, død og helvede, og derpå i det ydre tager brødet og vinen, det er hans legeme og blod, tilsikring og pant til jer. I overensstemmelse med det vil vi i hans navn og ud fra hans befaling ved hans eget ord behandle og bruge testamentet således.

Fadervor som fællesbøn.

Fadervor som fællesbøn.

Fadervorsamtale mellem præst og f.eks. konfirmand.

Eksemplet nedenfor, er medtaget som en inspiration til hvordan en fadervorsamtale ville kunne se ud. Eksemplet er taget fra Den tyske Messe. Vi har dog valgt kun at medtage fadervorsamtalen og dermed udeladt samtale om trosbekendelse samt de 10 bud, som Luther nævner som muligheder.

Således skal man nemlig spørge dem; Hvad beder du? Svar; Fadervor! Hvad betyder det, når du siger; Vor fader i himlen? Svar; At Gud ikke er en jordisk, men en himmelsk Fader, som i himlen vil gøre os rige og salige! Hvad betyder da; Helliget vorde dit navn? Svar; At vi skal ære og skåne hans navn, for at det ikke bliver vanæret! Hvorledes bliver det da vanæret og vanhelliget? Svar; Når vi, som skal være hans børn, fører et slet liv, lærer og tror forkert! Og så videre; Hvad Guds rige betyder? Hvorledes det kommer? Hvad er Guds vilje? Hvad betyder dagligt brød? Etc.

Indstiftelsesord for brødet

Uddeling af brødet – imens synges Sanctus DDS 438

Indstiftelsesord for kalken

Uddeling af vin – imens synges Agnus Dei DDS 439

Kollekt (fra "Den tyske Messe")

Vi takker dig almægtige Herre Gud, at du har vederkvæget os ved denne frelsende gave, og beder din barmhjertighed, at du lader den komme os til gode til en stærk tro på dig og til inderlig kærlighed os alle indbyrdes, for Jesu Kristi, vor Herres skyld. Amen

Den aronitiske Velsignelse

Indstiftelsesord for brødet

Uddeling af brødet – imens synges Sanctus DDS 438

Indstiftelsesord for kalken

Uddeling af vin – imens synges Agnus Dei DDS 439

Moderne nadverkollekt

Evt. forslag bagest i bind I af Gudstjenestens Bønner. Her er der forslag på side 359ff hvor man kunne bruge bortsendelsesordene og afslutningsbønnerne, men lade indledningskollekten udgå, da den vil virke forstyrrende i forhold til den kateketiske del omkring Fadervor i liturgien. Nedenfor er der et eksempel på den første af disse forslag med bøn, bortsendelsesord kunne bruges evt. med brug af indledningsord;

1. **Indledning;** Vi samles ved alterbordet og følger Jesu ord om, at når vi er sammen i hans navn, skal vi bryde brødet og drikke vinen, sådan som han selv gjorde det den sidste aften, han var sammen med sine disciple. Måltidet er det ubrydelige fællesskab mellem ham og os. Her viser han, at han elsker os, tilgiver os og vil være med os i al evighed. **Bortsendelsesord;** Den korsfæstede og opstandne Kristus, som i brødet og vinen har gjort sig til ét med os, han giver os kraft og styrke til et liv med hinanden. Gå bort med Guds fred. **Afslutningsbøn;** Livgivende Gud, Vi har fået del i din søns kraft og velsignelse, det takker vi for. Lad brød og vin nære os, så vi får håb og nye livsmuligheder. Vi beder dig; Styrk vores fælles liv med verden, giv os mod til at gøre det, vi skal gøre, så verden bliver til et barmhjerteligt sted – amen.

Den aronitiske Velsignelse

Salme – 371 Du fylder mig med glæde/ Iben Krogsdals "Du er skabt som en del af de levendes flod.

Postludium – ny musik

Vor tro er det vi håber på

Vor tro er det vi håber på
at ingen er alene
at himmelrummets vide blå
er mere end en scene
at når det bedste er forbi
kan nogen høre vores skrig
og synge den som salmer

Og troen går med englehud
igennem alt der ender
den store drøm der brænder ud
det mod som ingen tænder
den livsforladte barndomsvind
den varme hånd med muskelsvind
de tavsens enestuer

Vi lever livet endeligt
men spreder os i rummet
vi ældes uafvendeligt
men lys bliver stadig krummet
selv uden håb og uden tro
kan timer gå og fostre gro
og kroppen trække vejret

Vi bærer ikke solen selv
vi holder ikke håbet
vi skaber ikke vores held
vi råber ikke råbet
vi bliver holdt, vi bliver skabt
den tro vi altid selv har tabt
har Jesus netop fundet.

Gengivet med forfatteren, Iben Krogsdals tilladelse.

Du er skabt som en del af de levendes flod

Du er skabt som en del af de levendes flod
Du er dråben i hverdagens elv
du kan strømme forsagt
eller buldre af magt
du er aldrig kun vanddråben selv

Du kan føle dig borte i strømmen af liv
den kan stige og trække dig ned
du kan miste din egn
du kan glemme dit tegn
du har altid dit udspring et sted

Du skal selv være kilden på næsternes vej
den forgrening der pludselig sker
når du baner en vej
for en anden end dig
er det Gud selv der møder dig her

Ham der selv var bevæget og selv var på vej
gennem aldre og kornmod og år
ham der spredte sin drøm
som en perlende strøm
over markernes pløjede sår

Ham der hver dag står op i din menneskekrop
i dens rejse der kun bliver ved
i dens ebbe og flod
i dens årer af blod
i dens drift mod hans flodlyse bred

Du skal miste og få, du skal komme og gå
du skal høre din flod hviske; bliv!
med din daglige død
er dit strømmende kød
altid midt i det evige liv.

Gengivet med forfatteren, Iben Krogsdals tilladelse.